PADRE OTTOMANO

Ta' ALFIE GUILLAUMIER

MIN KIEN OSMAN?

(It-Tielet Taqsima)

Kien tassew li Osman kien bin il-Gransinjur ta' dak iż-żmien, Ibrahim? Hekk kien inkiteb u ntqal, imma ċertu kittieb de Hammer, li kiteb l-istorja ta' Imperu Ottoman, qal li Zafire kienet l-imreddgħa ta' bin il-Gransinjur u li kien keċċieha għax is-sultana Hasseki ma ridithiex aktar fuq xi għira; u li dak it-tifel li kellha kien binha, bla xejn ma jiġi mill-Gransinjur. Imma tgħid, din kienet il-verità kollha? Aħna ngħarblu l-fatti sewwa u naraw jekk de Hammer kellux jew le raġun igħid hekk.

Wara l-mewt tal-kiefer Amurst IV, Gransinjur tat-Turkija, laħaq minfloku ħuh Ibrahim, li l-istess Amurat kien żamm il-ħabs bla ħtija għal sbatax-il sena sħaħ. Beda ħażin Ibrahim, għaliex neħħa minn Gran Viżir lill-Guirhem Mutafa' u minfloku qiegħed lil ommu Koisem, biex trieġi Imperu hi wara l-biża' tal-kefrijiet li kien ħalla warajh Amurat. Ibrahim iktarx kien moħħu fid-divertiment fis-serrali u l-Harem u għamel bħala kap ta' l-Ewoiki lil Aga Gellis Zumbul, reħel stmat ħafna u għaqli. Sab xbejba sabiħa jisimha Hasseki u żżewwiġha; iżda Zumbul li kien moħħu biex jogħġob lis-Sultan tiegħu, ressaqlu xbejba oħra sabiħa wisq, li kienet ilsira jisimha Zafira. Għoġbitu s-Sultan, l-iktar l-imġiba u l-ħlewwa tagħha li saħansitra għamilha sultana u kien iħobbha wisq. Jekk dawn it-tnejn min-nies kienu jinħabbu daqshekk, ma kenitx anqas l-għira u l-mibegħda ta' Hasseki lejha, u żiedet l-għira lejhom it-tnejn, ix-xwejħa Koisem. Taħwida sħiħa kien hemm fil-palazz — tliet nisa, it-tlieta slaten li ma setgħu qatt jaqblu bejniethom.

Biex tkompli tagħqad, qamet gwerra ċivili fil-pajjiż minħabba t-treġija ħażina ta' Koisem u t-tkeċċija tal-Gran Viżir Mustafà. Il-Mufti, bħala Kap tal-Liġi Mawmettana, raġel ta' dehen li kien jaf fiex se jasal il-pajjiż, ta parir tajjeb lil Ibrahim li ħadu minnufih. Huwa reġa' ta l-poter lil Mustafà, ħa l-kmand minn idejn ommu, u hekk reġa' beda jsaltan il-kwiet fil-pajjiż. Il-Mufti ħeġġeġ lil Ibrahim jagħmel wegħda li l-ewwel tifel li jkollu, joffrih lill-Profeta Mawmettu, jibagħtu l-Mekka u hemm issirlu ċ-ċirkonċiżjoni għad unur tiegħu.

Ibrahim qagħad għal kollox, iżda ma kienx jaf bl-għira li kellha Hasseki għal Zafira li kienet waslet qabilha fit-twelid tat-tarbija.

Fit-2 ta' Jannar, 1642, Zafira kellha tifel li ssemma Osman. Ferah wisq Ibrahim, u amar li jsiru lu festi kbar fil-pajjiż billi skond il-liġi dan kellu l-jedd għat-tron tat-Turkija. Fit-22 ta' Marzu, Ħasseki kellha tifel li semmietu Mawmettu, li għalih saru festi kbar ukoll.

Hekk żmien l-intrigi, il-maniġġi u l-qerq — żmien li wieħed jeħles mill-ieħor biex jeħodlu postu. Hekk kien qed jiġrilu Ibrahim bl-indifferenza li kellu lejn it-treġija ta' pajjiżu. Ommu baqgħet dejjem tindaħal, u bejnha u bejn Mustafà trabbiet ċerta antipatija lejn xulxin. Beda s-sefsif fil-widnejn, it-tixwix, u qamu l-irvellijiet fil-pajjiż, u saħansitra ommu stess ħaditha kontrih u kkonfoffat mal-kbarat. Dan it-taħwid kollu waqa' fuq spallejn il-Mufti, li anki dan beda jkeskes il-Ministri; u hekk Ibraham sab ruħu waħdu. Sa fl-aħħar Ibrahim irrikorra huwa wkoll għand il-Mufti, li dan ma naqasx jisserva bir-Reliġjon u qallu li dan kollu ġej mis-Sema billi hu (Ibrahim) ma kienx żamm kelmtu fiċ-ċirkonċiżjoni ta' Ibnu Osman.

Ibrahim beża' jibgħat lil Osman għal vjaġġ hekk twil minħabba l-biża' tal-kursari, furbani u anki l-Insara, u qallu li l-wegħda tista' titħalla. Il-Mufti ma qabilx miegħu u fakkru li ġaladarba kien wiegħed, skond il-liġi tal-Qoran ma hemm l-ebda skuża. Tħawwad Ibrahim għal dan il-kliem għaliex beża' mill-qilla tas-Sema jekk ma jobdix lill-Profeta. Għalhekk iddeċieda li jibgħat lill-Prinċep Osman biex tkun tkompliet il-wegħda.

Din l-aħbar saret magħrufa mal-Palazz kollu, u Ħasseki, il-għadu ta' Zafira, kompliet tkebbset bil-mibegħda għaliha u riedet tinvelenaha. Ibrahim ma damx ma sar jaf b'dan, u Ħasseki biex tiġġustifika ruħha qaltlu, li unur bħal dan kien jistħoqq lil binha bħala li kienet hi l-ewwel maħbuba tiegħu. Ibrahim ma kienx jistenna dan kollu, sibel għaliha, ħataf stallett u ġera għal urajha biex joqtolha, iżda ma rnexxilux għaliex ħarbitlu fis-serral.

Dan l-għawġ kollu Ibrahim ħadu bħala kastig mis-Sema, u fittex li jwettaq il-wegħda mill-aktar fis. Huwa beda jaħseb għallvjaġġ — bl-art? dan kien ta' strapazz kbir għaliex kien jieħu x-xhur U terġa', Zafira kienet marida, id-deżert ta' l-Għarabja perikoluż, ħbit mill-Għarab, nies għedewwa ta' l-Imperu Ottoman. Insomma, bl-art kien impossibli. Il-mezz waħdieni kien il-baħar. Ibrahim beda jibża', iżda l-Ministri, imkesksin minn Ħasseki, qalu lis-Sultan li f'Kostantinopli kien qed jinbena ġifen kbir jismu 'il-Gran Sultana' li żgur ħadd ma seta' għalih.

Għoġbu dal-parir lil Ibrahim, u fittex li jitlesta mill-aktar fis. U kien f'dan iż-żmien sewwa li l-Gran Mastru Lascaris sar jaf billbiċċa tal-Galjun.

Malli l-Galjun kien lest Ibrahim għammru b'kollox. 124 kanun tal-bronż, sitt mitt ġanniżżari, Kbarat, Reġi u Ewniki u 44 dami-

ġella tas-Sultana. Imgħammar kif kien, dan il-ġifen kien ikkalkulat li seta' jeħodha ma' 30 xini. Għal Ibrahim dan ma kienx kollox. Ried aktar sigurtà. Bagħat 40 galjotti jnaddfu l-ibħra mill-kursari u joqogħdu fil-port ta' Rodi jistennew is-Sultana u jwassluha sa Lixandra. Minbarra dan, hejja wkoll 'l-armata.

Dan hu fil-qosor it-twelid ta' Osman u l-ħajja ta' Zafira qabel ma ġew mirbuħin mill-flotta Maltija.

Bosta storici jiddubitaw mit-twelid Imperjali ta' Osman, u jgħidu li hu bin ilsira, iżda b'dawn il-fatti kollha flimkien ma' oħrajn li ħalla miktub Bulgarini, ma jistax jibqa' dubju. L-istorja tgħidilna, li kemm il-Gran Mastru, kif ukoll il-Kavalieri żammew għassa kontinwa fuq Zafira u l-priġunieri kollha li kien hemm fuq il-ġifen biex jaraw x'se jkunu r-reazzjoni tagħhom lejha. In-nies l-oħra flimkien mal-Kbarat, kollha qiemu lil Zafira bħala Sultana, u meta ġie biex imut wieħed ilsir, talab li jara lit-tarbija għall-aħħar darba u sellimlu bħala s-Sultan tiegħu.

Fattur ieħor importanti hu l-kobor ta' ġifen li kien u anki r-rikkezzi li kellu fuqu, li żgur kien qed iġorr fuqu lil xi persuna Imperjali. Jekk kulħadd jemmen li l-Galjun kien l-akbar priża li qatt qabdu 'l-ġfien Maltin, ikollok tabilfors tammetti li fuqu k'en hemm Prinċep u Sultana, kif fil-fatt xehdu l-priġunieri kollha. Li kieku ma kienx hekk, dawk il-kbarat kollha li kien hemm, kienu se jagħtu qima lil sempliċi lsiera u l-binha? Hemm xhieda oħra li Ibrahim ried jifdi lil ibnu u l-Zafira, imma l-Kavalieri rrifjutaw; u meta sema' bil-mewt tagħha sibel għal Malta u l-Kristjaniżmu. B'danakollu minflok ma beda jassalta Malta, beda b'Kandja biex hekk ikun tħallas mill-Venezjani bħala sidien tagħha, talli kienu kkonfoffaw kontrih.

Fil-Mużew Parrokkjali ta' Ħaż-Żabbar jinsab imdendel kwadru pittura, mogħti b'wegħda, li jġib in-numru 17, li fih hemm il-battalja tal-Gran Sultana. Fil-knisja tal-Portu Salvu tal-Belt tinsab ċella, magħrufa bħala ta' "Padre Ottomano", u nsibu hawn ukoll kalċi tad-deheb, li ġie mibgħut lil Osman minn Ibrahim, malli ħa l-quddiesa. Wara mewtu, dan il-kalċi baqa' jintuża wkoll, imma billi fih kien hemm minquxa xi figuri u għeliem pagani orjentali, il-Patrijiet ħassew — anzi skruplaw — li mhux sewwa li fih jitqiegħed Sidna Ġesu' Kristu bħala Ostja, u għalhekk warrbuh, biex jintwera darba waħda biss nhar San Duminku. Minbarra dawn, fl-arkivju ta' l-istess knisja rajt żewġ bibbji bl-Għarbi, miktubin bl-idejn u dedikati lilu. Fil-knisja tad-Dumnikani tar-Rabat kien hemm ċella oħra ta' l-istess Patri Ottomano, kollha miksija biddamask, li maż-żmien il-Patrijiet għamlu minnu l-apparati għall-knisja.

Il-lum Pere Osman jew aħjar Padre Domenico di San Tomaso jinsab midfun fil-kannierja tal-knisja tal-Patrijiet Dumnikani tal-Belt, u huwa l-ġawhra ta' l-Ordni kollu. Żgur li ħadd f'ħajtu ma kien imfaħħar, miżmum b'tant għożża u mħabba daqs kemm kien f'ħajtu dan il-patri ċkejken. Kien patri umli, twajjeb, ried jinħeba mit-tlellix u l-kburija, iżda l-ħlas tiegħu kien għaliex kellu qima mill-ogħla kbarat.

TMIEM

BIBLJOGRAFIJA :—

A. FERRIS — Storia Ecclesiastica (Malta 1877)

P.P. Castagna — Storia ta' Malta (Malta 1865)

G.A. Vassallo, Prof. — Storia di Malta (Malta 1890)

G. Faure' — Fra Domenico di St. Tomaso (Malta 1893)

L. de Boisgelin — Ancient and Modern Malta (Malta 1805)

P.D. Callus, Patri — Il P. Ottomano fu vero Principe (1916)